

Energi och Kvalité i livsmedelsbutiker, kök och restauranger

Ulla Lindberg
ulla.lindberg@sp.se
SP/ Energiteknik

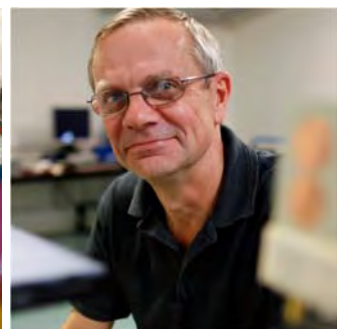
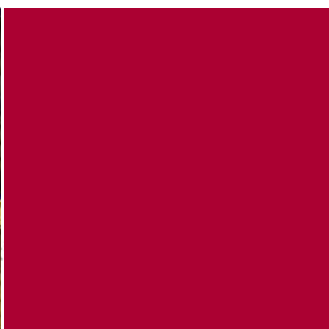
Mat & Upplevelse projektet och Miljösamverkan Sydost
Kalmar 24 oktober, Vimmerby 31 okt, Gotland 28 nov 2011

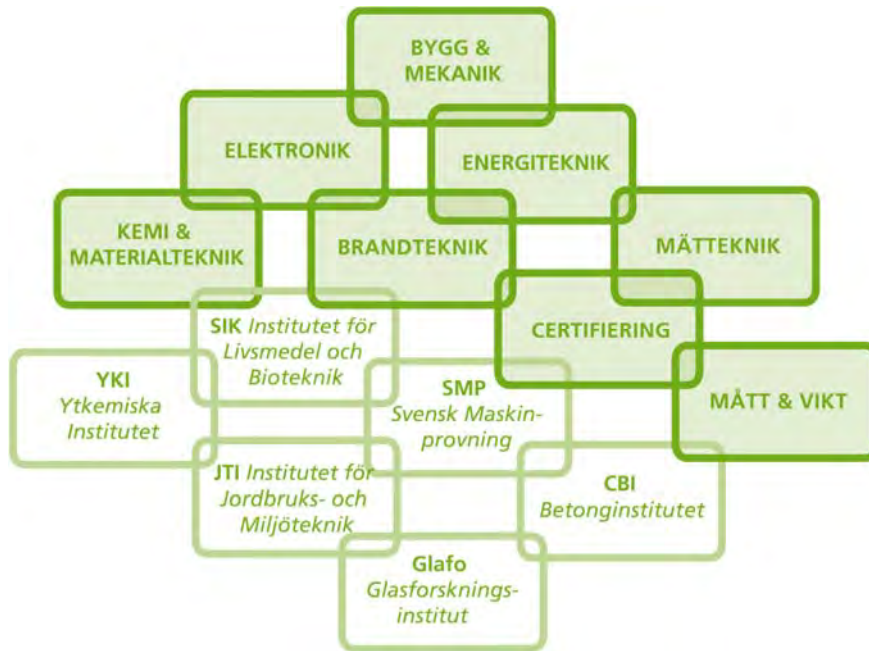
SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

SP skapar, använder och förmedlar internationellt konkurrenskraftig kompetens för utveckling och utvärdering av teknik, material, produkter och processer. Därmed bidrar vi till värdeskapande och förnyelse i näringslivet.

Teknikområden – organisation

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Innovationsprocessen, vi är med hela vägen

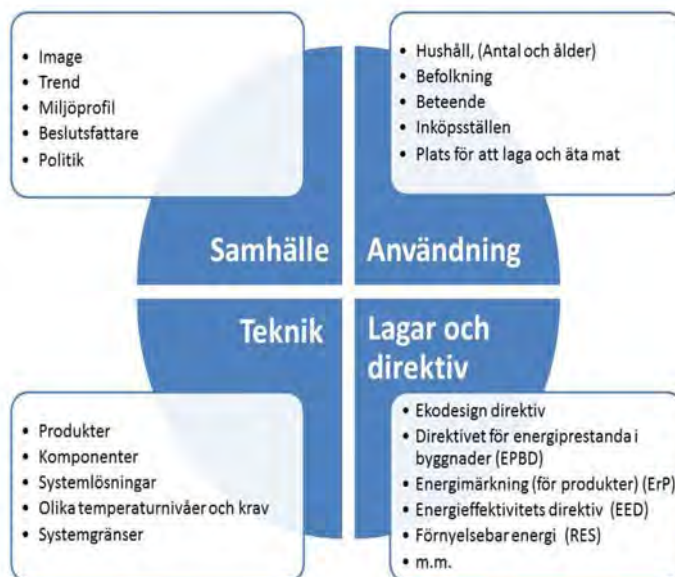
- 9000 kunder
- Spetskompetens
- Experimentella resurser
- Teknikbredd

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Inverkan och påverkan på framtidens livsmedelskyla

- Samhälle
- Konsumtionsmönster
- Lagar/direktiv
- Teknikutveckling

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

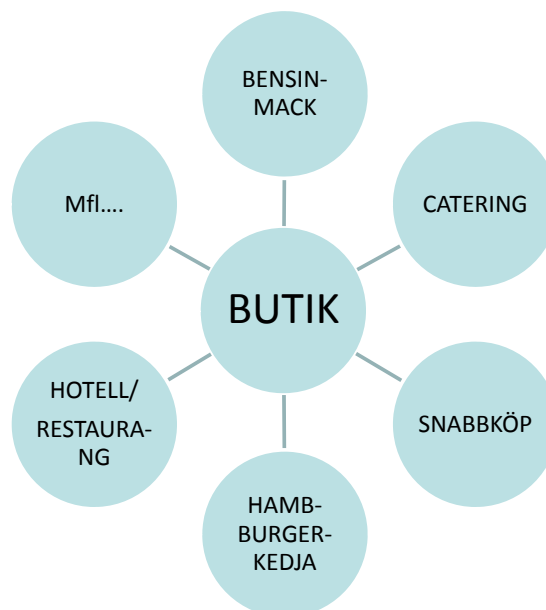
Ulla Lindberg, 23rd IIR Congress refrigeration Conference, Prague, Czech Republic, 21-26th of August, 2011

Butik – varierande storlek

Försäljningsyta 100 - 8 000 m²

Idag säljs 2/3 av våra livsmedel i ”traditionella” butiker

Det finns flera tusen butiker.....

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Bakgrund Livsmedelsbutiker

Livsmedelbutiker stora energianvändare, ca 4 % av Sveriges totala elanvändning.

Förvaring av kylda och frysta livsmedel motsvarar 50 % av elanvändningen i butiken.

Stor potential och flera vinster med att sänka matvarutemperaturen i livsmedelsbutiker.

Butikens ekonomiska vinst i samma storleksordning som energikostnaden för butiken.

Är dagens kök, restauranger och konsumenter kostnads- och miljömedvetna?

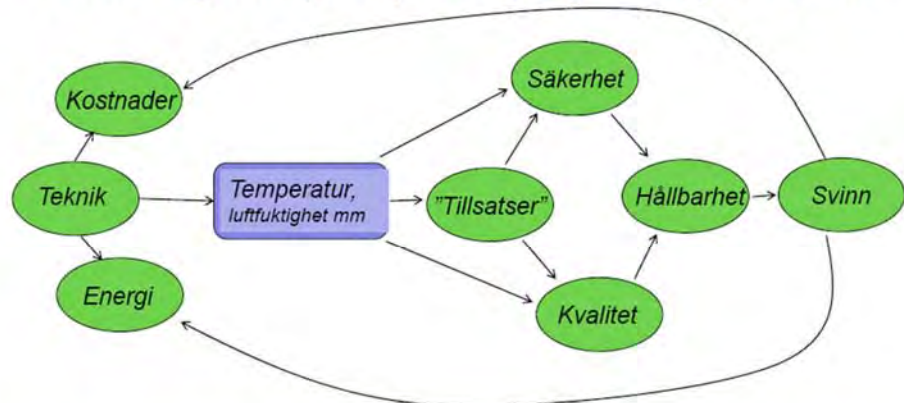

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Varför kyla

- Undvika att mat förstörs (resursfråga)
- Bibehålla kvaliteten bättre än alternativa metoder
- Och det måste vara säkert!

Förändringar i kyltemperaturen ger många effekter

Teknik, produktkvalitet, mikrobiologi, miljöanalys, produktionsplanering, ekonomi

Sonesson, Ulf. 2011

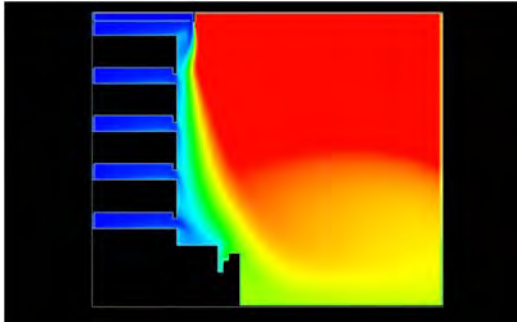
SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

ingår i SP-koncernen

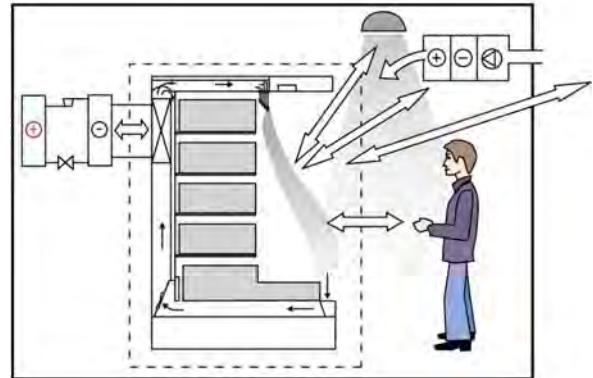

Vad påverkar matvarans temperatur?

- Växelverkan mellan
- kyldiskar**
- omgivande inneklimat**
- kunder och personal**
- samt klimatstyrande installationer och belysning

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Energieffektivisering

Energieffektivisering utförd på rätt sätt leder till

- Minskade kostnader
- Bättre inneklimat
- Bättre livsmedel
- Minskad miljöpåverkan

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Installation av retrofit hängande glasdörrar

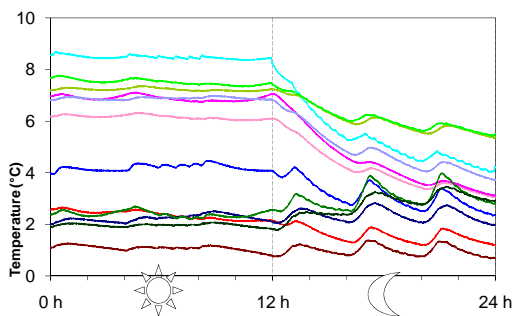
Utan dörrar vecka 3, 2008

Dörrar vecka 6-

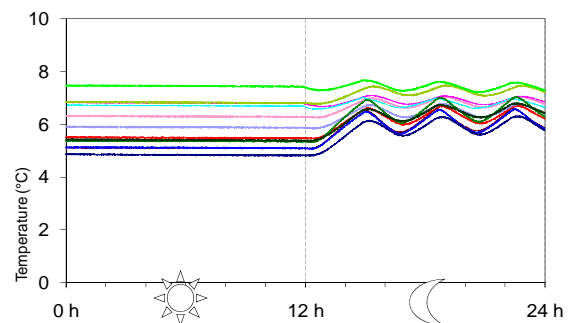

SP Sveriges Tekniska Forskr

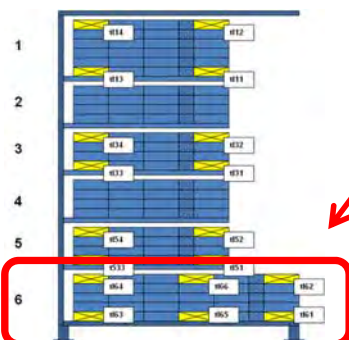
Med dörrar installerade finns flera vinster!

Hyllplan 6, Utan dörrar , tbin -8 °C

Hyllplan 6, Med dörrar, tbin +2 °C

↙ Hyllplan 6

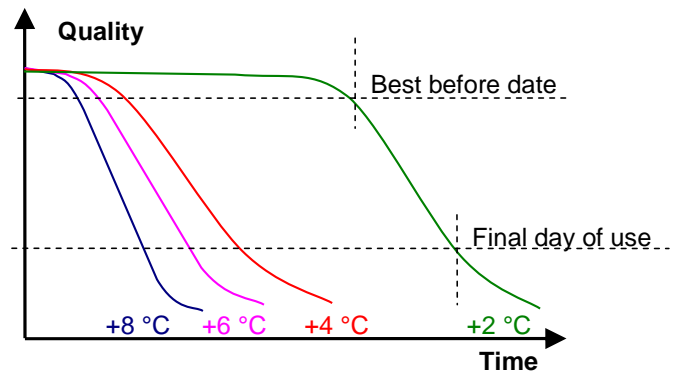
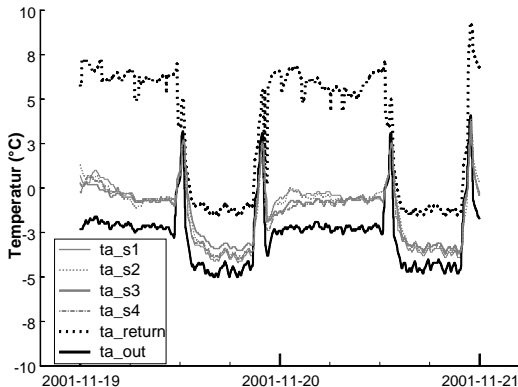
- Dörrar innebär;**
- Minskat kylbehovet
- Minskad temperaturspridningen
- Sänkt temperatur
- Jämnare temperatur

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Ulla Lindberg, SP. Sustainable Refrigeration and Heat Pump Technology Conference, Stockholm, Sweden, 13-16th of June, 2010

En sänkt och jämnare temperaturer - förbättrad matvarukvalitet

Air temperature in each shelf
and air curtain temperature
versus time in an open vertical
display cabinet

Quality of the foodstuff versus
time

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Butik - konsekvenser av 3 °C lägre temp för varor

Krävs kyldisk med dörrar annars fryser varor.

Vid installation av dörrar fås automatiskt
jämnare och lägre temperatur på varan.
Minskar kylbehovet.

Elanvändning för butik

3-4 % av Sveriges totala förbrukning

Kyla för matvaror i butik ca 50 %

Dörrar/lock sparar ca 1 TWh för hela Sverige.

Dörrar/lock för medelstor butik sparar

ca 100 000 kWh/år, pay-off mindre 3 år.

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Slutsatser

30-50 % effektivisering är möjlig!

Matvarans kvalite förbättras vid en lägre temperatur.

En butik som förvarar sina varor i öppna enheter förbrukar generellt högre andel energi vilket innebär ökade kostnader.

Bäst för energi, miljö och ekonomi är att hålla kylan på plats, dvs i kylvanheten istället för att kyla utanför kylvanheten.

En sänkt matvarutemperatur i hushållskyl innebär ökad kvalite på varan.

Information och ökad kunskap är viktig både i butiken och hemma.

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

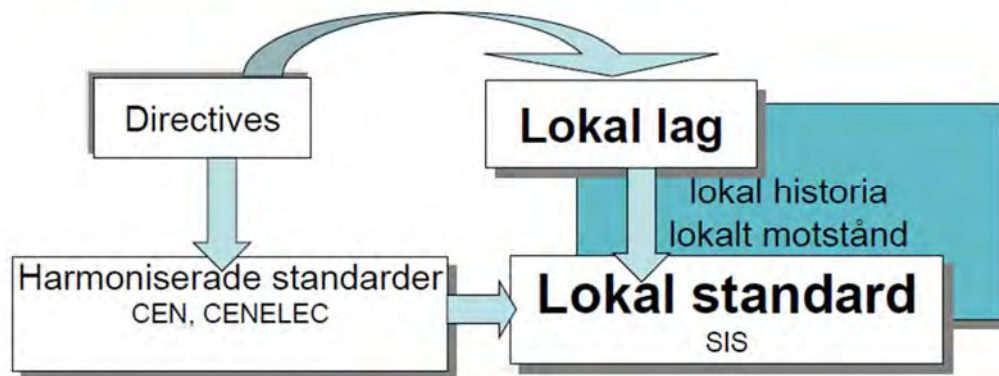
Eco design och Miljökrav som inverkar kylanläggningar och kök

Ulla Lindberg
SP

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Sambandet EU- nationell lagstiftning

Exempel
PED,MD
EN378

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Från <http://www.eceee.org>

Process

1. Product study completed

A study for each product group examines market data, technological status and other relevant issues.

When the study is completed, the Commission formulates a proposal (working document) taking the findings and recommendations of the study into account.

18 mån
konsult

2. Consultation Forum and first proposal

The proposal (working document) from the Commission is communicated to experts, stakeholders and Member States. These parties meet in the Eco-design Consultation Forum to discuss the proposal.

Based on the Consultation Forum and the impact assessments, the Commission formulates a draft regulation.

-----Ingen tidsgräns-----
Beror mycket på utredningskvalitet 6 mån

3. Draft regulation

When the Commission has formulated a draft regulation, it is submitted to the Eco-design Regulatory Committee, which is composed by one representative from each EU Member State.

4. Approved by Regulatory Committee

After the proposed regulation is adopted by a majority of the Regulatory Committee (the voting power of each Member State is weighted based largely on each state's population) it is sent to the European Parliament for scrutiny. It is also notified to the World Trade Organisation.

5. Final regulation

The regulation is formally adopted by the Commission and published in the Official Journal of the European Union (OJ) before it enters into force.

The most likely legal form of the implementation is "regulation", which means that it takes direct legal effect in all Member States.

Första krav
1-2 år efter
Godkännande
Krav nr 2
1-2 år senare

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Varför Ecodesign

- Uppfylla miljömål 20-20-20
- Minska politiskt beroende av energiimport
2020 utan förändring leder till 70% import av energi
- Öka industriell konkurrenskraft

Ramdirektiv 2005/32/EG

Lagen om ekodesign 1 maj 2008 (2008:112)

Produktkrav (genomförandeåtgärder) vartefter

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Syfte Eco label/ Eco design

Utan att försämra ekonomi, säkerhet och användbarhet

Syftet med krav på massproducerade produkter är att

- Sänka energibehovet - i första hand el
- Minska CO₂ belastningen
- Minska energiberoendet av stater utanför EU

Här är aktuella produkter pumpar, fläktar, pannor, små värmepumpar och AC aggregat

Konsekvens värmelasten minskar...värmebehovet ökar

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Vilka produkter hamnar inom ecodesign

Article 15 i Ecodesign Direktivet:

(1) produktgruppen skall ha en signifikant försäljningsvolym; > 200 000 stycken/år Energiförbrukande produkter för hushåll industri och kommersiell användning

(2) produktgruppen skall ha en signifikant miljöpåverkan från energianvändning under sin livstid > 1 000 PJ/year

(3) produktgruppen skall vara ha en signifikant möjlighet för att ge minskning av miljöpåverkan utan stora kostnader > 20%

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Hitills beslutade krav

De 9 första produktgrupperna ger följande förväntade minskning av elkonsumtionen 2020

motsvarande 12,7% av EUs hela konsumtion 2007:

	TWh/år
Stand by och off mode förluster för elektronik hushåll och kontor	35
Enkla nätboxar till TV	6
Belysning i hushåll	37
Belysning i kontor och på gator	38
Externa nätaggregat	9
TV apparater	43
El motorer	140
Cirkulationspumpar	27
Hushållskyla	6

TWh totalt per år 341

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Pågående produktstudie

- [Air-conditioning and ventilation systems](#) ENTR LOT 6
- [Electric and fossil-fuelled heating equipment](#)
  - [TREN Lot 20](#) on local room heating products.
  - [TREN Lot 21](#) on central heating products using hot air to distribute (other than CHP).
- [Food-preparing equipment](#)
  - [TREN Lot 22](#) on domestic and commercial ovens (electric, gas, microwave), including when incorporated in cookers.
  - [TREN Lot 23](#) on domestic and commercial hobs and grills, including when incorporated in cookers.
  - [TREN Lot 25](#) on non-tertiary coffee machines.
- [Industrial and laboratory furnaces and ovens](#) ENTR Lot 4
- [Machine tools](#) ENTR Lot 5
- Network, data processing and data storing equipment
- [Refrigerating and freezing equipment](#) ENTR Lot 1
- cabinets;
- walk-in cold rooms;
- chillers;
- ice makers;
- ice cream and milk-shake machines.
- [Sound and imaging equipment](#) ENTR Lot 3
- [Transformers](#) ENTR Lot 2
- Water-using equipment

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

DG ENERGY LOT

- [Boilers and combi-boilers, Lot 1](#) Regulatory Committee Jan 2011
- [Water heaters, Lot 2](#) Regulatory Committee September 2010.
- [PC:s and computer monitors, Lot 3](#) Consultation Forum 9 Oct 2009.
- [Imaging equipment, Lot 4](#) Consultation Forum 12 Oct 2009.
- [Televisions, Lot 5](#) Entry into force 12 August 2009.
- [Standby and off-mode losses of EuPs, Lot 6](#) Entry into force 7 January 2009
- [Battery chargers and external power supplies, Lot 7](#) Entry into force 27 April 2009
- [Tertiary Lighting, Lot 8–9](#) Entry into force 13 April 2009
- [Room air conditioning appliances, Lot 10](#) Consultation Forum 23 April 2010.
- [Electric motors 1–150 kW, Lot 11](#) Entry into force 12 August 2009.
- [Ventilation fans, Lot 11](#) Adopted by Regulatory Committee 11 June 2010.
- [Circulators in buildings, Lot 11](#) Entry into force 12 August 2009. 009.

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Forts DG Energy LOT

- [Electric pumps , Lot 11](#)
- [Commercial refrigerators and freezers, Lot 12](#)
- [Domestic refrigerators and freezers, Lot 13](#)
- [Domestic washing machines, Lot 14](#)
- [Domestic dishwashers, Lot 14](#)
- [Solid fuel small combustion installations, Lot 15](#)
- [Laundry driers, Lot 16](#)
- [Vacuum cleaners, Lot 17](#)
- [Complex set-top boxes, Lot 18](#)
- [Simple set-top boxes, Lot 18a](#)
- [Domestic lighting \(general lighting equipment\), Lot 19](#)

- [Domestic lighting \(directional\) Lot 19 part 2](#)

- [Local room heating products, Lot 20](#)
- [Central heating products \(other than CHP\), Lot 21](#)
- [Domestic and commercial ovens, Lot 22](#)
- [Domestic and commercial hobs and grills, Lot 23](#)
- [Professional wet appliances and dryers, Lot 24](#)
- [Non-tertiary coffee machines, Lot 25](#)
- [Networked standby losses, Lot 26](#)

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Consultation Forum 29 May 2008.
Consultation Forum 23 April 2010.
Entry into force 12 August 2009.
Regulatory Committee 28 May 2010.
Regulatory Committee 28 May 2010.
Study ongoing
Consultation Forum 25 June 2010.
Consultation Forum 25 June 2010.
Consultation Forum 12 October 2009.
Entry into force 25 February 2009.
Entry into force 13 April 2009.
Amendment in force from 1 Sept 2009.
Consultation Forum expected in September 2010.
Study ongoing.
Study ongoing.
Study ongoing.
Study ongoing.
Study ongoing.
Study ongoing.
Study ongoing.

Fortsättning Ecodesign Nya produkter

Arbetet med ett nytt arbetsprogram 2012-2014 pågår

Under 2009 togs beslut om utvidgning till Energirelaterade produkter

Påverkar energikostnad utan att använda energi

- Ventiler
- Dörrar
- Fönster
- osv

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Marknadsövervakning

Arbetet har mjukstartat

Belysningsutrustning testas nu på den svenska marknaden

Syftet är främst att på nytt se på marknaden och att få aktörer att förstå allvaret

Energimyndigheten har allt ansvar för de hitills beslutade produkterna
I många fall saknas bra mätmetoder för kontroll.

Marknadskontroll skall införas
Mätstandarder saknas i många fall
Mätningar av stickprov från marknaden
Kraven på mätningar kommer att bli stora
Om inte EuP kraven uppfylls skall produkten förbjudas

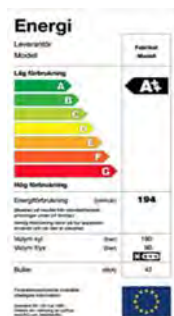

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

- Inga produkter får sättas på marknaden/tas i bruk om de inte uppfyller ekodesignkraven (lag), CE-märkta

- Energimärkning

- Frivilliga märkningar; EU-blomman, Svanen, Energy Star

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Något om säkerhet

Svensk Kylnorm är från början nästan världsunik

- samtidigt både praxis och gällande lagar
- mycket bra för speciellt små företag
- svårigheten är att hålla den aktuell avseende alla lagar

Direktiv/ regulation PED MD EMC LVD F-gas Ecodesign
och harmoniserade standarder t ex EN 378 (PED, MD)

Myndighetsföreskrifter Arbetsmiljöverket
Räddningsverket
Boverket
Energimyndigheten

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Framtid

Antalet miljöbaserade regler kommer att öka
Miljö, Energi och Säkerhet kommer att vävas ihop

Håll Er informerade via utbildning och tidskrifter
Det viktigaste finns i KYLA och KULDE

Men även på olika hemsidor
ECEEE, Energimyndigheten, Boverket, Naturvårdsverket osv

<http://www.energimyndigheten.se> (företag/ekodesign)

http://ec.europa.eu/energy/efficiency/ecodesign/eco_design_en.htm

http://www.eceee.org/Eco_design/products

www.heatpumpcentre.org

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Energiförbrukning i kök

Ulla Lindberg
SP

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Vad vet vi om energi i kök

- Det är ofta varmt från grytor, ugnar och hällar
- Mycket varmt vatten till disk och städning
- Mat förvaras i kyl och frys både rum och skåp

Det finns många sorters kök

- Energiförbrukningen i samma sorts kök varierar
- Inköp av utrustning till kök är till 90% ersättningar
- Det finns nästan inga mätningar från kök

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Förstudie av energiförbrukning och livsmedelssvinn

Ger underlag från tio skolrestauranger (storkök) för att kunna fastställa vilka insatser som krävs för att mäta energiåtgång och svinn

Kartläggningen under förstudien visar på flera möjliga energirelaterade åtgärder i de befintliga köken:

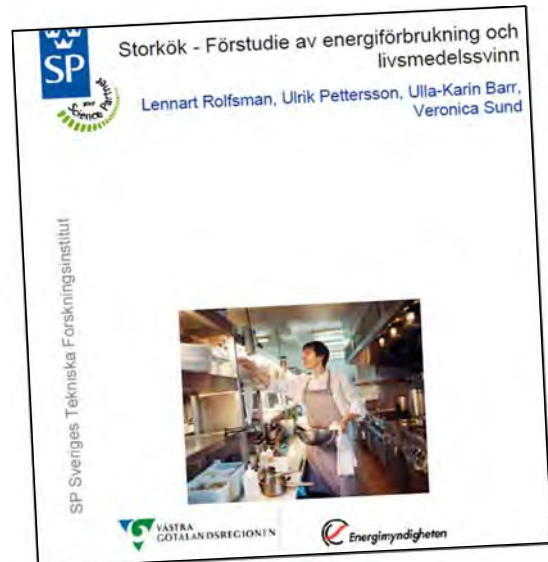
Storkök

SP Rapport 2010:66

Rolfsman, Lennart, Pettersson, Ulrik, Barr, Ulla-Karin, Sund, Veronica

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Förstudie av energiförbrukning och livsmedelssvinn

Direkt energieffektivisering i köken:

- Värmeåtervinning från kyl/frysssystem
- Värmeåtervinning från avlopp
- Värmeåtervinning från ventilation
- Tidsstyrning av utrustning
- Engagemang för minskat energiförbrukning i köken
- Minskat svinn av livsmedel medför minskat energibehov i köket

Indirekta energieffektiviseringar i hela kedjan:

Minskat svinn av livsmedel medför minskat energibehov längs hela livsmedelskedjan och uppnås via engagemang

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Förstudie av energiförbrukning och livsmedelssvinn

Tabell 1 Halverad energiåtgången i storköken och halverat svinn i storköken kan enligt överslagsräkningar genomförda för Trollhättans matidservice omfattande 10.000 lunchportioner/dag kan leda till nedanstående besparingar.

	Minskad energiåtgång i storköken och livsmedelsproduktionen	Minskad klimatpåverkan	Minskade kostnader för inköpt energi och livsmedel
Halverad energiåtgång	~600 MWh/år	~40 ton CO ₂ -ekv/år*	~280.000 kr/år
Halveratsvinn	~200 MWh/år	~120 ton CO ₂ -ekv/år	~1.070.000 kr/år
TOTALT	~800 MWh/år	~160 ton CO ₂ -ekv/år	~1.350.000 kr/år

*Beräknat utifrån svensk elmix och svensk fjärrvärmemix

Källa: SP Rapport 2010:66

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Några fler data

En uppgift från Vejle i Danmark innehåller mätning från 6 stycken "plejehjem", d v s åldringsvård.

Kyl och frys	180 MWh	40 %
Ugnar	140 MWh	32 %
Diskmaskiner	122 MWh	28 %
Summa	442 MWh	

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Data avseende diskvatten och kylanläggningar

Diskvatten 40-50% av det totala behovet

Kylanläggningar elbehov 20-40% av totalen

Möjlig värme från kylanläggningar 40-90% av totalen
(värmefaktor 2-2,5)

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Spara energi

I det dagliga arbetet:

Sätt på apparater när de behövs

Skolor stäng av kyl och frys under sommaren

Säkert mycket mer

Investeringar:

Återvinn från kylanläggningar

Återvinn från ventilationsluft efter uppdelning med och utan os (80% utan os)

Återvinn från disk och kokvatten

Se över ventilations styrning flöden och temperaturer

Köp in apparater enligt ecodesign data

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Visning av energidata ökar kunskapen

Visualisera

Det vore intressant att visa personalen

några påverkbara data i realtid
förra dygnets totala förbrukning

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Var hittar jag mera uppgifter och håller mig uppdaterad?

Miljöstyrningsrådets inköpsguide för apparater i storkök.

<http://www.msr.se/sv/Upphandling/Kriterier/Bygg-och-Fastigheter/Storkok/>

Ecodesign, se speciellt LOT 12, 22, 23, 243,25 och ENTR Lot 1 där det finns väldigt mycket information

http://www.eceee.org/Eco_design/products

Daglig användning och beteende är något som saknas liksom det besläktade virtualisering.

Rapporter och underlag SPs hemsida www.sp.se
Energimyndigheten www.energimyndigheten.se

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut

Tack för er uppmärksamhet, frågor?

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut